

Takım Sporcusu Üniversite Öğrencilerinin Prososyal ve Antisosyal Davranışlarının İncelenmesi

Sema GEREK

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

<https://orcid.org/0009-0002-4311-2646>

Hikmet TÜRKAY

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

<https://orcid.org/0000-0002-7851-2757>

Özet

Bu çalışmadaki temel amaç, takım sporcusu üniversite öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından prososyal ve antisosyal davranışlarını inceleyerek aradaki davranışsal farkların ortaya çıkarılmasıdır. Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim/öğretim yılında Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinde öğrenim gören ve takım sporlarıyla uğraşan öğrenciler oluşturmaktadır. Takım sporcusu öğrencilerin davranışlarını incelemek amacıyla, Kavussanu ve Boardley (2009) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Balçıkanlı (2013) tarafından yapılan Sporda Prososyal ve Antisosyal Davranış Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde, ölçümlerin normal dağılıp dağılmadığına Kolmogorov-Smirnov ($n>50$) ve Skewness-Kurtosis testleri ile bakılmış ve ölçümler normal dağıldığından dolayı Parametrik testler uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre takım sporcusu üniversite öğrencilerinin; yaş, cinsiyet, spor bilimleri alanı dışında bölüm okuma ve kardeş sayısı durumlarına göre, prososyal ve antisosyal davranış sergileme durumlarında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Sonuç olarak bu bulguların, üniversite öğrencilerinin takım sporları içerisinde daha fazla prososyal davranış sergilediğini öngörerek mevcut literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Takım sporları, prososyal davranış, antisosyal davranış

Analyzing the Prosocial and Antisocial Behaviors of Varsity Team Athletes

Abstract

This study's primary objective is to identify behavioural differences among varsity team athletes through an analysis of their prosocial and antisocial conduct in relation to a variety of variables. A scanning model, which is classified as a quantitative research method, was utilised in the study. The research study group comprises students enrolled at Osmaniye Korkut Ata University who are actively engaged in team sports during the academic year 2022-2023. The Prosocial and Antisocial Behaviour Scale in Sports, which was adapted from Turkish by Balcıkanlı (2013) and developed by Kavussanu and Boardley (2009), was utilised to assess the conduct of team athlete students. Kolmogorov-Smirnov ($n>50$) and Skewness-Kurtosis tests were utilised in the analysis of the research data to determine whether or not the measurements followed a normal distribution; since the measurements did follow a normal distribution, parametric tests were applied. According to the research findings, there are significant differences in prosocial and antisocial behaviour among university students who participate in team sports. These variations are contingent upon factors such as age, gender, academic discipline apart from sports sciences, and the number of siblings. By proposing that university students demonstrate greater prosocial behaviour in team sports, it is anticipated that these results will make a scholarly contribution to the current body of knowledge.

Key Words: Team sports, prosocial behavior, antisocial behavior

SUMMARY

Introduction and Aim: Prosocial behaviors are called "behaviors that aim to help others and engage in behaviors that will be beneficial to others" (Holmgren, Eisenberg, & Fabes, 1998; Turkay, 2019). When prosocial behaviors are considered in the context of sports, they consist of behaviors such as "helping teammates and fallen opponents, not cheating, or encouraging teammates" (Kavussanu & Boardley, 2009). Antisocial behavior is defined as "behaviors intended to harm others and put them at a disadvantage." In the sports arena, behaviors such as "trying to injure and harm the opponent, deliberately violating the rules of the game and cheating" are examples of antisocial behavior (Kavussanu, Seal, & Phillips, 2006).

Kavussanu and Boardley (2009) to date; They stated that 'the vast majority of studies examining moral behavior in sports have focused on obstructive morality by investigating aggressive or other forms of negative social behavior, such as pushing or provoking an opposing player'. For this reason, they developed a scale that reveals both hindering and damaging antisocial behaviors in sports and prosocial behaviors that emphasize fair play, which we used in our research. In this context, our research aimed to examine the prosocial and antisocial behaviors of university students who are team athletes in terms of various sociodemographic variables.

Material & Method: The study group of the research consists of 76 female and 70 male students studying at Osmaniye Korkut Ata University in the 2022-2023 academic year, selected by purposeful sampling method. It was determined that the average age of the students participating in the research was concentrated in the 18-23 age range. In the research, Prosocial and Antisocial Behaviors in Sports Scale was used. Prosocial and Antisocial Behaviors in Sports Scale was developed by Kavussanu and Boardley (2009) and adapted into Turkish by Balçıklı (2013). The scale is a 5-point Likert type scale consisting of four sub-dimensions (prosocial behavior towards the opponent, prosocial behavior towards the teammates, antisocial behavior towards the opponent, antisocial behavior towards the teammates). During the data collection phase, university students who were involved in team sports at or outside the university were contacted by preparing a survey form, and the students were asked to answer questions regarding the personal information form and the scale of prosocial and antisocial behaviors in sports.

Result and Discussion: According to the findings of the research, university students who are team athletes; It is seen that there are significant differences in prosocial and antisocial behavior depending on age, gender, studying in a department other than sports sciences and the number of siblings. As a result, it is thought that these findings will contribute to the existing literature by predicting that university students exhibit more prosocial behavior in team sports.

1. GİRİŞ

Toplum içerisinde yer alan bir bireyin bir gruba katılımının ve özdeşleşmesinin sonucu, bireysel davranışlarının ve bireysel sorumluluklarının azalmasıdır. Bireysellikten ayrılmanın, grup davranışlarını da farklılaştıracağına inanılmaktadır (Johnson ve Downing, 1979). Bireyin, bireysellikten ayrılıp grup yaşamında hangi tür davranışlar sergileyeceği önemlidir (Veenstra ve ark., 2008). Bu nedenle biz araştırmacılar, bu çalışmada takım sporcusu üniversite öğrencilerinin grup içerisindeki prososyal ve antisosyal davranışlarına odaklandık.

Çeşitli gençlik dönemi problemleri arasındaki ilişkiler iyi kurulmuş olsa da, gençlerdeki farklı prososyal davranışlar arasındaki ilişkileri değerlendiren ve prososyal davranışları antisosyal davranışlara bağlayan literatür henüz netlik kazanmamıştır (Duncan ve ark., 2002). Bu nedenle genç

bireylerde şiddet, saldırganlık, sosyalleşme, empati, özgecilik konularına ilişkin son raporlar, özellikle toplum içerisinde bu davranışlara etki eden faktörlerle ilgili olarak, prososyal ve antisosyal davranışların bağıntılarını anlamaya yönelik ilginin canlanmasını sağlamıştır (Wyatt ve Carlo, 2002). Bu anlamda toplumsal bir olgu olan sporda da prososyal ve antisosyal davranışlarla karşılaşmak ve bu davranışların altında yatan etkenleri incelemek büyük ilgi uyandırmıştır. Spor içerisinde prososyal ve antisosyal davranışların incelenmesinin çıkış noktası araştırıldığında, Bandura (1991)' nın davranışa odaklanan "sosyal bilişsel ahlaki düşünce ve eylem teorisine" dayandığı görülmektedir (Kavussanu ve Boardley, 2009). Bu kapsamda Bandura, "bireyin davranışlarının bireyin ahlaklı olup olmadığı hakkında bilgi verdiğini" ifade etmiştir. Davranışın değerlendirilmesinde en önemli nokta ise, niyet değil davranışın sonuçlarının davranışın uygulandığı kişi için yararlı/zararlı olup olmadığıdır (Kabaca, 2022).

Prososyal davranışlar, "başkasına yardım etmeyi ve başkalarına faydalı olacak davranışlarda bulunmayı amaçlayan davranışlar" olarak adlandırılmaktadır (Holmgren, Eisenberg ve Fabes, 1998; Turkey, 2019). Spor bağlamında prososyal davranışlar ele alındığında ise, "takım arkadaşlarına ve yere düşen rakibe yardım etmek, hile yapmamak ya da takım arkadaşlarını cesaretlendirmek" gibi davranışlardan oluşmaktadır (Kavussanu ve Boardley, 2009). Antisosyal davranışlar, "başkalarına zarar vermek ve onları dezavantajlı duruma düşürmek için yapılan davranışlar" olarak nitelendirilmektedir. Spor arenasında "rakibi yaralamaya ve zarar vermeye çalışmak, oyun kurallarına uymayıp kasıtlı olarak ihlal etmek, hile yapmak" gibi davranışlar, antisosyal davranışlar kapsamında örneklendirilmektedir (Kavussanu, Seal ve Phillips, 2006).

Kavussanu ve Boardley (2009) bugüne kadar; "sporda ahlaki davranışları inceleyen çalışmaların büyük çoğunluğunun, rakip bir oyuncuyu itmek veya kışkırtmak gibi agresif veya diğer olumsuz sosyal davranış biçimlerini araştırarak engelleyici ahlaka odaklanıldığını" ifade etmişlerdir. Bu nedenle de sporda hem engelleyici ve zarar verici antisosyal davranışları hem de fairplaya vurgu yapan prososyal davranışları ortaya çıkaran ve bizim de araştırmamızda kullandığımız bir ölçek geliştirmişlerdir. Bu kapsamda araştırmamızda, takım sporcusu üniversite öğrencilerinin çeşitli sosyodemografik değişkenler açısından prososyal ve antisosyal davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

2. MATERYAL & METOT

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılında Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinde öğrenim gören, amaçlı örneklem yöntemi ile seçilen 76 kız ve 70 erkek öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 18-23 yaş aralığında yoğunlaştığı saptanmıştır.

Ölçme Araçları

Sporda Prososyal ve Antisosyal Davranışlar

Sporda Prososyal ve Antisosyal Davranışlar Ölçeği Kavussanu ve Boardley (2009) tarafından geliştirilmiş, Balçıklı (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, dört alt boyuttan (rakibe karşı prososyal davranış, takım arkadaşlarına karşı prososyal davranış, rakibe karşı antisosyal davranış, takım arkadaşlarına karşı antisosyal davranış) oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Balçıklı (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan versiyonunda Cronbach Alpha değerleri; rakibe karşı prososyal davranış için 0.72, takım arkadaşlarına karşı prososyal davranış için 0.70, rakibe karşı antisosyal davranış için 0.75, takım arkadaşlarına karşı antisosyal davranış için 0.70 olarak bulunmuştur.

Prosedür

Veri toplama öncesinde Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinden etik kurul onayı (20.06.2023 – 2023/7/6) alınmıştır. Verilerin toplanma aşamasında üniversite ya da üniversite dışında takım sporlarıyla uğraşan üniversite öğrencilerine, anket formu hazırlanarak ulaşılmış ve öğrencilerden kişisel bilgi formu ve sporda prososyal ve antisosyal davranışlar ölçeğine yönelik soruları yanıtlamaları istenmiştir. Anketlere yanıt vermeden önce, öğrencilere bilgilendirilmiş onam formu da ulaştırılmıştır. Anketlere 146 öğrenci katılım sağlamıştır.

Verilerin Analizi

“Takım sporcusu üniversite öğrencilerinin prososyal ve antisosyal davranışlarının incelenmesi” amacıyla yapılan bu çalışmanın örnek genişliğini hesaplamada, her değişken için Power (Testin Gücü) en az %80 ve Tip-1 hata %5 alınarak belirlenmiştir. Çalışmadaki sürekli ölçümlerin normal dağılıp dağılmadığına Kolmogorov-Smirnov ($n>50$) ve Skewness-Kurtosis testleri ile bakılmış ve ölçümler normal dağıldığından dolayı Parametrik testler uygulanmıştır. Çalışmadaki değişkenler için tanımlayıcı istatistikler; ortalama, standart sapma, sayı (n) ve yüzde (%) olarak ifade edilmiştir. Ölçek sorularının güvenirlik (reliability) analizi kapsamında “Cronbach’s Alpha katsayıları” hesaplanmıştır. Ölçek cevaplarının toplam puanları dikkate alınarak istatistiki hesaplamalar yapılmıştır. “Kategorik gruplara” göre “ölçek skorlarının” karşılaştırılmasında “Bağımsız T-testi” ve “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” yapılmıştır. Varyans analizini takiben farklı grupları belirlemede “Tukey testi” kullanılmıştır. Ölçekler arası ilişkiyi belirlemede ise Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Hesaplamalarda istatistik anlamlılık düzeyi (α) %5 olarak alınmış ve analiz için SPSS (IBM SPSS for Windows, ver.26) istatistik paket programı kullanılmıştır.

3. BULGULAR**Tablo 1.** “Yaş gruplarına” göre karşılaştırma sonuçları

	Yaş Grupları						F	*p.
	18-20 yaş		21-23 yaş		24+ yaş			
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.		
Takım Arkadaşına Prososyal	15,24	4,65	16,34	4,00	15,20	3,84	1,242	,292
Rakibe Prososyal	10,80	3,84	12,15	2,91	11,00	3,32	2,827	,063
Takım Arkadaşına Antisosyal	9,70	3,51	10,52	3,97	10,07	2,87	,737	,481
Rakibe Antisosyal	15,17	6,08	17,53	6,25	17,47	4,07	2,395	,095

*Tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyleri; a,b,c: Gruplar arası farklılığı gösterir (Tukey post-hoc testi)

Yukarıdaki tabloda; ölçek skorlarının “Yaş Gruplarına göre” karşılaştırma sonuçları verilmiştir. Buna göre bakıldığında; katılımcıların “Sporda Genel Davranış Ölçeğinde”, “Yaş Gruplarına göre” istatistik olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p=0,035$). Bu kapsamda, farkı oluşturan “Yaş Grupları”, küçük harfler ile belirtilmiştir. Başka bir ifadeyle; tüm yaş grupları birbirinden farklı bulunmuş ve en yüksek ölçek puanı “21-23 yaş aralığındaki katılımcılarda” gözlenmiştir. Buna karşın; katılımcıların “tüm ölçek alt boyutlarında” ise “Yaş Gruplarına göre” istatistik olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p<0,05$).

Tablo 2. "Cinsiyete" göre karşılaştırma sonuçları

	Cinsiyet				t	*p.
	Erkek		Kadın			
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.		
Takım Arkadaşına Prososyal	16,76	3,59	15,07	4,59	2,466	,015
Rakibe Prososyal	12,51	3,04	10,78	3,35	3,272	,001
Takım Arkadaşına Antisosyal	11,03	3,91	9,46	3,40	2,590	,011
Rakibe Antisosyal	18,36	5,72	15,33	6,07	3,096	,002

*Bağımsız (Independent) T-testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyleri

Yukarıdaki tabloda; ölçek skorlarının "Cinsiyete göre" karşılaştırma sonuçları verilmiştir. Buna göre bakıldığında; katılımcıların "Takım Arkadaşına Karşı Prososyal Davranış alt boyutunda", "Cinsiyete göre" istatistik olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p=0,015$). Başka bir ifadeyle; "Takım Arkadaşına Karşı Prososyal Davranış alt boyutu puanı" Cinsiyete göre" değişmiş ve "Erkeklerde" daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde; katılımcıların "Rakibe Karşı Prososyal Davranış alt boyutunda", "Cinsiyete göre" istatistik olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p=0,001$). Buna göre; "Rakibe Karşı Prososyal Davranış alt boyutu puanı" Cinsiyete göre" değişmiş ve "Erkeklerde" daha yüksek bulunmuştur. Yine; katılımcıların "Takım Arkadaşına Karşı Antisosyal Davranış alt boyutunda", "Cinsiyete göre" istatistik olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p=0,011$). Buna göre; "Takım Arkadaşına Karşı Antisosyal Davranış alt boyutu puanı" Cinsiyete göre" değişmiş ve "Erkeklerde" daha yüksek bulunmuştur. Katılımcıların "Rakibe Karşı Antisosyal Davranış alt boyutunda", "Cinsiyete göre" istatistik olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p=0,002$). Buna göre; "Rakibe Karşı Antisosyal Davranış alt boyutu puanı" Cinsiyete göre" değişmiş ve "Erkeklerde" daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 3. "BESYO dışında bölüm okuma durumuna" göre karşılaştırma sonuçları

	BESYO Dışında Bölüm				t	*p.
	Evet		Hayır			
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.		
Takım Arkadaşına Prososyal	14,00	4,60	17,26	3,30	-4,993	,001
Rakibe Prososyal	10,56	3,62	12,38	2,85	-3,392	,001
Takım Arkadaşına Antisosyal	9,55	3,37	10,70	3,92	-1,866	,064
Rakibe Antisosyal	15,71	6,14	17,57	5,94	-1,845	,067

*Bağımsız (Independent) T-testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyleri

Yukarıdaki tabloda; ölçek skorlarının "BESYO dışında bölüm okuma durumuna göre" karşılaştırma sonuçları verilmiştir. Buna göre bakıldığında; katılımcıların "Takım Arkadaşına Karşı Prososyal Davranış alt boyutunda", "BESYO dışında bölüm okuma durumuna göre" istatistik olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p=0,001$). Başka bir ifadeyle; "Takım Arkadaşına Karşı Prososyal Davranış alt boyutu puanı" BESYO dışında bölüm okuma durumuna göre" değişmiş ve "Hayır okumadım" diyenlerde daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde; katılımcıların "Rakibe Karşı Prososyal Davranış alt boyutunda", "BESYO dışında bölüm okuma durumuna göre" istatistik olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p=0,001$). Buna göre; "Rakibe Karşı Prososyal Davranış alt boyutu puanı" BESYO dışında bölüm okuma durumuna göre" değişmiş ve "Hayır okumadım" diyenlerde daha

yüksek bulunmuştur. Buna karşın; katılımcıların “Takım Arkadaşına Karşı Antisosyal Davranış ve Rakibe Karşı Antisosyal Davranış alt boyutlarında” ise “BESYO dışında bölüm okuma durumuna göre” istatistik olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p>0.05$). Başka bir ifadeyle; “Takım Arkadaşına Karşı Antisosyal Davranış ve Rakibe Karşı Antisosyal Davranış alt boyut puanları” BESYO dışında bölüm okuyup okumama durumuna göre” değişmemiştir.

Tablo 4. “Kardeş sayısına” göre karşılaştırma sonuçları

	Kardeş Sayısı								F	*p.
	0 kardeş		1 kardeş		2-3 kardeş		4+ kardeş			
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.		
Takım Arkadaşına Prososyal	15,20	4,27	15,48	3,62	16,76	3,95	14,78	4,71	2,236	,087
Rakibe Prososyal	8,40	2,41	11,28	1,90	12,11	3,21	11,36	3,94	2,345	,075
Takım Arkadaşına Antisosyal	9,80	2,28	10,60	3,80	10,07	3,54	10,27	4,16	,146	,932
Rakibe Antisosyal	21,40 a	10,78	18,64 a	6,22	15,34 b	5,10	17,51 b	6,35	3,463	,018

*Tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre anlamlılık düzeyleri; a,b,c: Gruplar arası farklılığı gösterir (Tukey post-hoc testi)

Yukarıdaki tabloda; ölçek skorlarının “Kardeş sayısına göre” karşılaştırma sonuçları verilmiştir. Buna göre bakıldığında; katılımcıların “Rakibe Karşı Antisosyal Davranış alt boyutunda”, “Kardeş sayısına göre” istatistik olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p=0,018$). Başka bir ifadeyle; “0 veya 1 kardeşi olanlar”, daha yüksek puan alarak “2-3 veya 4+ kardeşi olanlardan” farklı bulunmuştur. Buna karşın; katılımcıların “geriye kalan diğer tüm ölçek alt boyutlarında” ise “Kardeş sayısına göre” istatistik olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p<0,05$).

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, takım sporcusu üniversite öğrencilerinin prososyal ve antisosyal davranışlarını incelemektir. Literatürde, spora katılımın bireyler üzerinde olumlu sosyal davranışları geliştirdiğine yönelik çalışmalar mevcuttur fakat biz bu çalışmada, takım sporcusu üniversite öğrencilerinin sosyal davranışlarının yanı sıra antisosyal davranışlarını da ele almaya çalıştık.

Araştırmalar, spor aktivitelerinin uygun ve esnek bir ortam sağlayarak çocukların ve gençlerin bir etkileşim içerisinde olmasına ve takım çalışması (Dyson ve Strachan, 2004), hedef belirleme ve problem çözme gibi çeşitli yaşam becerilerini aktif olarak keşfetmelerine yardımcı olmaktadır (Battistich ve ark., 1989; Gorucu, 2016). Çocuklar ve gençler spor aktivitelerine katıldıklarında takım arkadaşlarına daha olumlu sosyal davranışlar sergilerler ve aynı zamanda diğer insanların olumlu sosyal davranışlarının da alıcısı olurlar (McLaren ve ark., 2021; Li ve Shao, 2022). Rutten ve ark. (2011) araştırmalarında, bireysel sporlarla uğraşan sporcuların takım sporcularına göre daha az antisosyal davranış gösterdiklerini tespit etmişlerdir. Duncan ve ark. (2002) araştırmalarında da prososyal davranışlarla ilgili olarak, takım sporlarına katılan genç erkek ve kadınların daha yüksek düzeyde fiziksel aktiviteye sahip oldukları ve daha fazla prososyal davranış sergiledikleri görülmüştür. Alan yazındaki bu bulgular, çalışmamızdaki takım sporcusu gençlerin prososyal davranış puanlarının yüksek saptanmasıyla paralel ve destekler niteliktedir. Fakat araştırma bulgularımıza karşıt olarak bazı çalışmalarda da (Brugman ve ark., 2003; Mancini ve ark., 2006) bireyin içerisinde bulunduğu sportif ortamın antisosyal davranışlarıyla ilgili olmadığını ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan takım sporcusu üniversite öğrencilerinin yaş değişkenine göre, takım arkadaşına ve rakibe karşı prososyal davranış, takım arkadaşına ve rakibe karşı antisosyal davranış puanlarında farklılıklar tespit edilmiştir. Benzer şekilde Alemdağ' ın (2018) futbolcular üzerine yaptığı araştırmasında da, genç futbolcuların rakibe prososyal davranış ve takım arkadaşına antisosyal davranış ve rakibe antisosyal davranış ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar takım sporcusu gençlerin yaşları ilerledikçe daha fazla prososyal davranış sergileyebilecekleri öngörüsünü ortaya koymaktadır. Fakat literatürde yaşla birlikte antisosyal davranışlarda artışın gözlemlendiği araştırmalar da mevcuttur (Kavussanu, Seal, & Phillips, 2006).

Araştırmaya katılan takım sporcusu üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre, takım arkadaşına ve rakibe karşı prososyal davranış, takım arkadaşına ve rakibe karşı antisosyal davranış puanlarında farklılıklar tespit edilmiş ve erkek öğrencilerin puan düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Fakat Görgülü ve ark. (2018) yaptığı araştırmada sporcuların, takım arkadaşına ve rakibe karşı prososyal davranışlarında bir farklılık görülmezken, takım arkadaşına ve rakibe antisosyal davranış puanlarında çalışma bulgularımızın aksine kadın sporcuların antisosyal davranış puanları erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırma bulgularımıza benzer şekilde Özdemir (2019) yaptığı araştırmada, erkek takım sporcularının takım arkadaşına ve rakibe karşı antisosyal davranış puanlarının yüksek olduğunu tespit etmiştir. Conway ve ark. (2005) bu durumu, kadın ve erkeklerin farklı toplumsal rollere sahip olmaları ile açıklamışlardır. Mutz ve Baur (2009) ve Alemdağ (2019) araştırmalarında, sportif aktivitelerin antisosyal davranışları kendiliğinden önlemediğini ve çeşitli sosyodemografik özelliklerin antisosyal davranış üzerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmamız ve literatür incelendiğinde, bireylerin ahlaki değerlerini geliştirmelerinin ve bu değerler doğrultusunda prososyal davranışlarda bulunabilmelerinin, toplumun sağlıklı işleyişi açısından kritik öneme sahip olduğu ve bu noktada sporun önemli bir rol üstlendiği sonucuna varılabilir.

Açıklamalar

Bu çalışma TUBİTAK 2209 programı kapsamında desteklenmiştir.

Yazar Katkıları

Yazarlar çalışmaya eşit derecede katkı sağlamışlardır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çalışma ve yayınlanması konusunda herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Etik Beyan

Bu makalede dergi yazım kurallarına ve bilimsel araştırma, yayın etiği kurallarına uyulmuştur.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Tarih: 20.06.2023

Sayı No: 2023/7/6

KAYNAKÇA

Alemdağ, C. (2019). Saldırganlıkta prososyal ve antisosyal davranışların rolü. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(3), 107-116.

Alemdağ, S. (2018). Genç futbolcuların prososyal ve antisosyal davranışlarının incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 102-109.

Balçıkanlı, G. S. (2013). The Turkish adaptation of the prosocial and antisocial behavior in sport scale (PABSS). *International Journal of Humanities and Social Science*, 3(18), 271-276.

- Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of moral thought and action. İçinde W. M. Kurtines & J. L. Gewirtz (Eds.), *Handbook of moral behavior and development* (pp. 45–103). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Battistich, V., Solomon, D., Watson, M., Solomon, J., & Schaps, E. (1989). Effects of an elementary school program to enhance prosocial behavior on children's cognitive-social problem-solving skills and strategies. *Journal of Applied Developmental Psychology, 10*(2), 147-169.
- Brugman, D., Podolskij, A., Heymans, P., Boom, J., Karabanova, O., & Idobaeva, O. (2003). Perception of moral atmosphere in school and norm transgressive behaviour in adolescents: An intervention study. *International Journal of Behavioral Development, 27*(4), 289-300.
- Conway, M., Irannejad, S., & Giannopoulos, C. (2005). Status-based expectancies for aggression, with regard to gender differences in aggression in social psychological research. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression, 31*(4), 381-398.
- Dyson, B., & Strachan, K. (2004). The ecology of cooperative learning in a high school physical education Pprogramme. *Waikato Journal of Education, 10*, 117-133.
- Duncan, S. C., Duncan, T. E., Strycker, L. A., & Chaumeton, N. R. (2002). Relations between youth antisocial and prosocial activities. *Journal of Behavioral Medicine, 25*, 425-438.
- Gorucu, A. (2016). The Investigation of the effects of physical education lessons planned in accordance with cooperative learning approach on secondary school students' problem solving skills. *Educational Research and Reviews, 11*(10), 998-1007.
- Görgülü, R., Adiloğulları, G. E., Tosun, Ö. M., & Adiloğulları, İ. (2018). Prososyal ve antisosyal davranış ile sporcu kimliğinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 9*(3), 147-161.
- Holmgren, R. A., Eisenberg, N., Fabes, R. A. (1998). The relations of children's situational empathy-related emotions to dispositional prosocial behaviour. *International Journal of Behavioral Development, 22*(1), 169-193.
- Johnson, R. D., & Downing, L. L. (1979). Deindividuation and valence of cues: Effects on prosocial and antisocial behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 37*(9), 1532.
- Kabaca, H. E. (2022). *Futbolda gözlemlenen prososyal ve antisosyal davranışların incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Kavussanu, M., Seal, A. R., Phillips, D. R. (2006). Observed prosocial and antisocial behaviors in male soccer teams: Age differences across adolescence and the role of motivational variables. *Journal of Applied Sport Psychology, 18*(4), 326-344.
- Kavussanu, M., Boardley, I. D. (2009). The prosocial and antisocial behavior in sport scale. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 31*(1), 97-117.
- Li, J., & Shao, W. (2022). Influence of sports activities on prosocial behavior of children and adolescents: A systematic literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 19*(11), 6484.
- Mancini, T., Fruggeri, L., & Panari, C. (2006). An extension of the school moral atmosphere construct, and its association with aggressive behaviours in secondary school. *European Journal of Psychology of Education, 21*, 209-228.
- McLaren, C. D., Boardley, I. D., Benson, A. J., Martin, L. J., Fransen, K., Herbison, J. D., ... & Bruner, M. W. (2021). Follow the leader: Identity leadership and moral behaviour in social situations among youth sport teammates. *Psychology of Sport and Exercise, 55*, 101940.
- Mutz, M., & Baur, J. (2009). The role of sports for violence prevention: Sport club participation and violent behaviour among adolescents. *International journal of sport policy, 1*(3), 305-321.
- Özdemir, İ. (2019). *Takım sporları ile uğraşan yetişkin sporcuların prososyal ve antisosyal davranışlarının belirlenmesinde mükemmeliyetçilik ve başarı* (Doctora Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Rutten, E. A., Schuengel, C., Dirks, E., Stams, G. J. J., Biesta, G. J., & Hoeksma, J. B. (2011). Predictors of antisocial and prosocial behavior in an adolescent sports context. *Social Development, 20*(2), 294-315.

Turkay, H. (2019). *Futbolcularda sosyal kimlik bağlamında prososyal ve antisosyal davranışlar* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Wyatt, J. M., & Carlo, G. (2002). What will my parents think? Relations among adolescents' expected parental reactions, prosocial moral reasoning, and prosocial and antisocial behaviors. *Journal of Adolescent Research, 17*(6), 646-666.

Veenstra, R., Lindenberg, S., Oldehinkel, A. J., De Winter, A. F., Verhulst, F. C., & Ormel, J. (2008). Prosocial and antisocial behavior in preadolescence: Teachers' and parents' perceptions of the behavior of girls and boys. *International Journal of Behavioral Development, 32*(3), 243-251.

Makale Geliş : 11.10.2023

Makale Kabul : 17.12.2023

Açık Erişim Politikası

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.tr>